

GAZETA TRANSILVANIEI

„PRIETARĂ-ASOCIAȚIUNEA ASTRA” BRAȘOV
care de două ori pe săptămână prin îngrădirea
comitetului de redacție.
Atelierele tipografiei „Astra” nr. 102.
Pagini 4-6-8 Lei 3.

STEAG RIDICAT LA 1838
GHLBARIȚIU ȘI SFÎNȚIT DE LUPTLE PURTATE SUB CUTELE LUI DE ATĂȚIA URMAȘII, ÎN FRUNTE CU MUREȘENII

REDAȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA BRAȘOV.
B-dul REGELE FERDINAND Nr. 12 Tf. 1513
Abonamentul anual lei ... Autorități și Societăți
Anunțuri și reclame după tarif.

Nr. 58 Inreg. Trib. Brașov R. II No. G. II. 71/042 Sâmbătă 4 Noembrie 1944 Anul 107

Singurul drum

de Ion Gherghel
prof. la Acad. Comerc. Cluj-Brașov

Ceea ce s'a cristalizat, în timp de veacuri, prin încordarea și înțelegerea generațiilor ce s'au succedat, e primejdios să fie strădat, peste noapte, fie din nepricepere, fie din capriciu.

Mă gândesc la instituția fundamentală pentru făurirea culturii sufletesti și a conștiinței naționale a oricărui popor: școala.

Experiența și rutina bazează pe aprofundarea cunoștințelor pedagogice, pe se dezbateri prin sforțări multiple, nu se pot înlocui prin improvizații și experimente.

Ideea aceasta e împedecă de lumina soarelui. Simțim convingea că, în principiu, orice om de bună credință împărtășește aceeași părere.

Acum de ce mai insistăm?

Fundea încercările, mai mari s'au mai mici, ce s'au săvârșit în cursul ultimilor 25-30 de ani, în materia de îndrumare școlară, ne îndreptă să ne punem întrebarea netedă: Cine e chemat să facă educația în școală? Și când zicem școală, ne gândim, în această ordine de idei, la școala în complexitate ei, de la cea primară, până la cea de grad superior.

Răspunsul e împedecă și categoric: învățătorii și profesorii, în calitate de membri autorizați al corpului didactic, singurii formați pentru această profesie.

Dar cum de n'au făcut-o ei? — se va întreba cititorul nedumerit.

Au făcut-o și n'au făcut-o.

Cei mai mulți ar fi făcut-o, dacă ar fi fost lăsați în pace s'o facă. Alții — cei mai puțin — n'au prea făcut-o, fiindcă era mai ușor să faci ceva ce nu e în strânsă legătură cu disciplina pedagogiei generale și a didacticei speciale, ceva ce e un lucru nou, atractiv, în curent la modă, pe a cărui barcă te gomeneară, fără pricepere deosebită și fără merite remarcabile, deasupra celor tăi, tăcuți și muncitori, care-și făceau un cult din chemarea de adevărat muncitor și părinte sufletesc.

De ce să ne ascundem după deget să nu mărturisim tot adevărul?

S'a creat un *supraorganism școlar* cu puteri discreționare. Nepedagogul avea aerul să-l îndrume și să-l învețe pe pedagog. Oameni dinafară de școală se amestecau, fără pricepere și fără scrupule, în complexul și delicatul organism școlar. S'a ajuns atât de departe cu această imixtiune încât a fost în timp, — după cum bine știm cu toții — când lozinca pedagogică era să *mai învețe și dascălul dela elevi* — aici acestora din urmă li s'a ercit de îndată tot învăța dela profesorii lor.

O educație integrală și competentă nu poate să fie dată tineretului decât de către exponenții naturali și conștienți de înaltele comandamente naționale și morale, armonizate cu setea de cultură generală și specială, ce nu se pot doborânda decât în liniștea bibliotecii și în interiorul laboratoarelor.

Orice alte preocupări duc la un rezultat diametral opus. Și niciun neam de oameni nu va putea să tragă foloase din răsturnarea sistemelor firești a întocmirilor ce s'au veddit bune în cursul veacurilor.

„Democrația” se răstește la noi

de Ion Colan

Nu se nasc gloriile pe stradă și la ușa cafenelei?
M. Eminescu

Nu vorbesc de cei ce dorm, cu sau fără cruzi la căpătâiu.

Nici de veritabilii eroi tăcuți, ce trec printre noi ca o muștrare fără graiu.

Și nici de marii eroi ai lui Thomas Carlyle, oameni-zei făuriți din atâta plămădeală, cu tășnicie peste vremuri.

În fața tuturor acestora, eroii ai războaielor sau căzuți în slujba omenirii, ne vom înclina în veac.

Sunt alții însă, de dăzina, aceia ai zilei, aceia despre care se vorbește mult în cotidian, făcuți iar nu născuți, oameni obișnuți, formați în forme standardizate, împinși la faclă drept al colobanei de interese mărunte sau de poftă personală de mărire.

Răsar peste noapte, din întuneric și nu le ține gloria decât un sezon. Cu cât gălăgia laasării lor e mai mare, cu atât poți avea și certitudinea că materialul din care e croit „eroul”, nu rezistă.

Gloria acestor supra-oameni cu strălucire de foc bengal, ține exact atâta cât reflectoarele sunt proiectate asupra lor. Pe urmă, când alte interese, pe care lumea cea mare numai rar și foarte târziu le cunoaște, dau ordin electricianului să îndrepte lumina farului spre alt ins-erou, celălalt intră în anonimatul din care e ieșit, sau direct în pușcărie, după cum și-a jucat rolul.

De câțiva ani încoace avem și noi o inflație de asemenea excepționale personalități care jâșnesc din haos la fiecare schimbare de decor și dispar apoi, la schimbarea

scenei, în hal de naufragiați. Căderea lor e catastrofală.

Se cunosc la noi câteva cazuri tipice de bărbați eroi și femei-eroine ale zilei, ale căror clișee le primău pentru 500 lei bucata, fiecare ziar. Au putea să deschide o gazdă, să nu dai de fotografiile lor prinse în poziții de vedete. Despre o cunoscută s'a găsit chiar un scriitor de talent, care să scrie că e asemenea Prea Sfinței Născătoare și Pururea Fecioare, Maria. Lumea știa de atunci că „mironosița” — epitetul e tot al scriitorului — nu e nici sfântă, nici fecioară și nici Maria — în sens biblic — și totuși ziarele au încercat cu atâta virtuți încât, fată, femeia d'la o vreme va fi înlept să creadă și ea că le are.

Unde sunt toți acești eroi astăzi?

Punând întrebarea, să nu creadă cineva că ne bucurăm de necazul cuiva, știind noi bine unde sunt. În viața lor e un element tragic. Toți sunt acolo unde destinația lor i-a dus.

Destinul? Da și nu!

Oa, pentru cei ce, împinși de tragicul vieții lor, s'au înălțat și au căzut; nu, pentru cei făuriți de reclama propagandei deșănțate, pentru cei ce s'au susținut la suprafața prin surlele și tobele propagandei plătite sau cu răsplăți viitoare.

A cui e vina?

În răspuns, cuvintelor am vrea să le dăm glas de tunet: a ziarelor și a ziarștilor. Vor fi și alte vini, structurale într'un regim, dar oricare ar fi ele, dacă ziarele ar refuza publicarea tuturor osanalelor, omul-erou s'ar mulțumi cu cât i-a

dat Dumnezeu, iar opinia publică n'ar fi îmbătătită cu apă rece.

Dacă este vorba de oamenii-eroi ai unei țări, apoi aceștia sunt cunoscuți de țară, fiindcă înălțarea lor pe culmi nu s'a produs în 24 de ore, ci în vreme lungă, lungă de tot. Valorile sunt, prin ele însele, iar non valorile nu pot fi impuse decât vremelnic, fiindcă nimeni nu le poate da ce n'au.

Din experiențele de până la 23 August am tot crezut că vom fi învățat ceva.

N'am învățat nimic!

Ne-au năpădit alți eroi, unii foarte furioși și, ceea ce nu poate fi înțeles, cu atitudine dictatorială. În câteva săptămâni oamenii au uitat că acfel din August a însemnat o victorie asupra dictaturii, iar nu „școală tu, să șed eu”. Dacă numai despre o substituție în foltoii a fost vorba, ca pe urmă s'o luăm dela început, atunci principiile pe care s'a bazat lovitura de stat au fost numai de fațadă, intențiile eroilor noștri altele fiind.

Ce folos putem avea din o „democrație” care toată ziua are față de nație atitudine de plutonier-major în mijlocul recrutilor? Și plutonierul-major are cel puțin justificarea disciplinei pe care trebuie s'o vâre în soldatul-recrut. Dar noi ce suntem? Recruții supra omului care și-a făcut o specialitate din a striga „Jes!”?

Ce, țara asta s'a transformat în curte de cazarmă să se răstească toți la noi?

Când punem problema, n'o facem cu răutate. Noi constatăm numai felul cum se manifestă o anumită democrație și credem că vina o au eroii ei, eroii zilei.

Dacă sunt cu adevărat eroi, altfel ar trebui să ne-o dovedească.

Iar dacă nu sunt — ceea ce se va verifica în timp — mă gândesc la cei de ieri și nu mai am nevoie de nicio concluzie.

„GAZETEI TRANSILVANIEI”

Cacofonia și leacurile ei

de Leca Morariu
prof. univ.

Pentru anumite considerații de semantică (de înțeles al cuvântului), ne-am cam deprins să evităm în românește repetarea imediată a silabelor ca, că, că. În adevăr, o frază ca aceasta: Ministerul comunică că ca candidații s'au anunțat... — nu ne prea miroasă bine. Ba, asemenea frază, repetată zi de zi, când, de pildă, îți faci toaleta gurii sau gargarisești, îți poate ageri simțul anti-cacofonic și te poate definitiv tămădui de pacostea cacofoniei!

Să nu ne emoționăm! Până și cei mai frunțași *condeleri* se scapă cu câte o cacofonie! Nici chiar atât de exigentul Caragiale nu se poate mântui de ea: „se ridică ca niște perii” (*O făclie de Paște*)!

Putem distinge o cacofonie *encitică*, cea care se furișează pe la coada cuvântului și lesne rămâne nebagată'n

*) Noi, generațiile mari de astăzi, drept care la scriitorii mai vechișori nu mai vânam cacofonia.

seamă: „Panglicari în ale țării care joacă ca pe fanii”, Eminescu, *Scrisoarea a III-a*; „Cu mâneca cămășii”, Ceza Petrescu, *Comoara Regelui Dromlchet*, 129-130; — și *cacofonia proclitică* (aceasta mult mai proclitică!) cu un ca, că înaintea cuvântului cacofonic începător: „Cu păr roș ca cărâmla”, Goga (*Cade-o lacrimă...*), „ca cănepa”, Sadoveanu, *Priveliști Dobrogene* 1914, 37, 58 și *Fol de toamnă* 1916, 27.

Întrebarea e, cum ne desbărăm de impasul cacofonic? După ce deci ne-am subțiat simțul limbii, poftorind la fraze ca: *Comunică că ca candidații...*, sau: „ci-că călca ca oamenii”, I. Popovici-Bănățeanu (vezi *Dacoromania VIII* 105), — ne mântuim de cacofonie cu mijloace ca acestea:

1. Simpla desființare a prisosului cacofonist. În loc de: „are voie... să se ducă, ca să...” Creangă, *Povestea lui Harap Alb* — vom zice: să se ducă, să...; se apucă ca să spele rana”, Slavici, *Din două lumi* 207 — se apucă să...; „abia trece poteca ca să mă ție”

INSTANTANEE

Ziua morților

Mă uit de la fereastră la pelerinajul oamenilor spre singurul loc unde ne putem găsi noi adevărata liniște și odihnă. Il văd cum trec, singuratici sau în grupuri mici, femei, copii, membrii familiei în haine cernite, ducând mănunchiuri de flori și făclii. E ziua morților. În fiecare an i-am văzut trecând, i-am urmărit cu ochii, i-am însoțit cu gândul pe aleele, pe care castanii și ploștii își scutură frunza și totdeauna simțeam în sufletul meu ceva nedeslușit, un fior, o teamă că poate la anul voi fi și eu acolo. În anul acesta, când văd trecând femei cu tufănele 'n mână, cu crizanteme albe și cununii rotunde de harmuze, îmi vine să învârt pe morții pentru care se aauce acest prinos.

În vara care a trecut, unică în felul ei, de câțori n'am fi schimbat cu cel ce domnea liniștii sub lepedele cimitirului, decât să simțim, înnebuniți de groază prin pivnițe și păduri, aripile morții fâlfâind deasupra noastră. În cimitirul plin de flori și luminat cu făclii de stearină, sunt atâtea proaspete morminte, măturțile unor timpuri grele peste care n'am trecut de tot.

Inserare de Noemvrie tristă și rece. Frunzele cad, grăbite parcă. Iarna și-a trimis solia pe aripile vântului. În cimitir lumina se mistue cu 'necetul. Câte un suspin, un plâns înăbușit și prietenii sau rudele se îndepărtează șgriburiți, ducând cu ei un suflu de tristețe, ce parcă se desprinde de pe fețele lor, de pe vestiminte, ca o pulbere cenușie.

Poetul Heine a eternizat frumos această zi a morților într-o poezie de trei strofe. Inspirat de versurile lui, un pictor a zugrăvit o icoană. Am văzut tabloul acesta înainte cu vre-o două decenii și nu l am uitat.

Un bărbat tânăr stă la masă, cu fruntea răzimată 'n mână. Dinaintea lui un buchet de tufănele roșii așteaptă să fie duse la cimitir. El stă abătut, îi vine greu să plece. Amintirile l-au doborât pe scaun. Din interiorul aranjat cu gust te îmbie pare că o atmosferă caldă, plutește un parfum rămas din alte vremuri. Figura unei femei tinere, frumoase, se deslușește pe fundul întunecat. Ea nu mai e din lumea aceasta. Are forma astrală, transparentă. Cu pas ușor ce nu se mai aude, nu se simte, a înalțat până la colțul mesei, s'a oprit acolo și-l spune cu blândețe soțului ei: Pune pe masă rezeda parfumată, dă la o parte tufănele roșii, să povestim iarăși de dragoste împreună, ca odinioară în Mai.

Întinde-mi mâna să ți-o strâng cu drag, nu-mi pasă chiar dacă ne vede cineva. Aruncă-mi o privire dulce ca odinioară în Mai.

Făclii și flori zac astăzi pe morminte, odată-l ziua morților în an. Vino la mine, fii iarăși al meu, ca odinioară în Mai.

Ecat. Pitiș

O biografie romanțată

George Enescu de Virgil Gheorghiu

In jurul portativului

de Lia Busuioceanu

Pușini sunt scriitorii care se încumetă să publice biografia romanțată a unui om încă în viață. O îndoiță ceuzură îi pânzeste: aceea a eroului cărți și aceea a cititorilor, greu de amăgit cu flori de stil, când e vorba de figură contemporană. Sarcina lor e cu atât mai delicată, cu cât viața povestită nu e bogată în elemente senzaționale, care să îngăduie un mai liber joc al fantaziei biografului, așa cum e cazul la George Enescu.

Susținut de o mare dragoste și admirație pentru eroul său, dl Virgil Gheorghiu a izbutit, cu sensibilitatea sa de muzicant și de poet, să învingă aceste obstacole, conturând cu tonuri calde și vii personalitatea excepțională a marelui nostru artist.

În cele peste trei sute de pagini ale cărții, povestea genialului muzicant se deapănă domol și ciastit, fără efecte teatrale, fără zurgălăi de rețetă. În tâmplări mărunte aruncă, pentru cititorul atent, punți de lumină către suflul neasemuit de bogat ce se ascunde înăpoia atâtor fenomenele insistențe artistice. Din fireas-a lor elocvență, mai convingătoare decât cele mai minime comentarii, imaginea lui George Enescu se înclăgă tot mai ampede dela o pagină la alta, și tot mai înalta.

Proverbiale discreție și modestie a Maestrului va fi fost, de sigur, recu-

nos-ătoar d-lui V. Gheorghiu, pentru îndemânarea cu care a știut să lase în umbră, toate ecourile răsunătoarelor succese pe care le-a cunoscut. Departe de a le „romanța”, autorul le menționează arareori și cât mai rezumativ. De fapt, nimic din ceea ce ilustrează personalitatea lui George Enescu nu este romanțat în această biografie și tot mai aici stă valoarea ei. Arabescuri literare înfloresc numai în jurul figurii Maestrului, însușește descrierea locurilor pe unde a copilărit, sau portretele familiei sale. Pe acest fundal, smălțat cu poetică imaginație, eroul principal se desprinde în linii precise, ca o incizie de medalie.

Câteva fapte, câteva citate spicuite de-a lungul unei vieți, sunt de ajuns pentru a defini un om. E ceea ce, cu talent, a făcut dl Virgil Gheorghiu, înfățișându-ne, dincolo de artistul George Enescu, pe care toți îl cunosc și îl admiră, pe omul George Enescu, pe care toți trebuie să-l iubească și să-l cinzească pentru marile lui calități sufletești.

Ne vom îngădui, într'un viitor articol, să desprindem câteva din pasajele mai semnificative ale acestei cărți, care n'ar trebui să lipsească din casa niciunui dintre cei ce, în ciuda vitregiei timpurilor, rămân încă însetați de autentice valori morale.

Elegie

Mă luai, luai,
Pe cel negru plai,
Printre înalții gorani
Clătinători în minuni,
Lângă înalt curcubeu
Să mă opresc și să beau
La hleratec izvor,
Unde bot de căprior
Bea trei nopți în șit subt lună
Amărue mărăgună.

Și'n cel negru plai,
Colind colindai,
Visul sâmbanal,
Mândru să răsară
Ca holda de vară,
Dar o dalbă stea
Stinsă prevestea
Tristă, nunta mea.

In singurătății
Vinete și crude
Glasu-l, tânăr glasu-l
Cine îl aude?

Chinul, lumescul
Cum îl înduri
Întimă 'n ghețuri
Și în armuri?
Nu te sfâșie
Lumii sclerul,
Nici nu te latră
Cățul pământului, vlul?
Duhuri nu te descântă,
Nu te blestemă pădurile,
Nu ți s'au toplit zăpezile,
Nu ți-au ruginit armurile?

Înimă, sâtească vădană,
Înimă, Cosinzeană Ileană
Cu sprâncene de codană,
Iată semnele, dragile,
Îți surâd ude ca fragile.
Întănețele sau luminoasele
Sobțiri ca Frumoasele
Semele sorții,
Scăldate 'n apa villor și-a morții.

Lucian Valea

Delavrancea, Văduvele — poteca să mă...

2. Variația lexică (alegerea altui cuvânt). În loc de: „să se facă călugăr”, Slavici, *Budulea Taichii* — să se călugărească; „s'o găsească cât mai curând”, Slavici, *Din două lumi* 51 — să aștepte cât; „Să zică că l-am omorât noi!” Caragiale, *Năpasta* Act. II sc. 5 — să spună că...; „mai mică ca dansul”, Delavrancea, *Domnul Vucea* — mai mică decât...; „Fără să slăbească, căci...” Ionel Teodoreanu, *Arca lui Noe* II 241 — să slăbească, fiindcă...; iacă că code — iată că pică; încalecă calul — încalecă bidiviul, murgul, roibulețul, iapa; munca câmpului — lucrul câmpului; joacă cărți — bate cărțile etc.

3. Altă topică (altă așezare a cuvântului în frază). În loc de: „într'o suspinare metalică care”, Alecsandri, *Istoria unui galbân* — într'o metalică suspinare care; „această simțire puternică care”, Gane, *Domnița Ruxandra* — această puternică simțire care; „acea neclintire eroică când”, Delavrancea, *Cestiunea Națională* 1894 30 — aceea eroică...; de aceeași proveniență autentică ca și — de aceeași autentică proveniență...

4. Interpolarea unor elemente lexicale (câte-o „pană” de cuvînt!) între buclucașele producătoare de cacofonie! În loc de: „Joacă cât joacă”, Creangă, *Povestea lui Stan Pățitul* (ed. Kirileanu 69) — Joacă el cât...; „că Carmen Sylva”, Delavrancea, *Carmen Sylva* 1892, 40, 63, 65, 90, 120 — că Regina, poeta, scriitoarea, duloasa Carmen...; „biserica catolică”, Iorga, *Istoria Românilor prin călători* I 244 — biserică romano-catolică; „vra să zică, casa lui Creangă nu mai este!” Sadoveanu, *Oameni și locuri* 1908, 36 — vra să zică această casă a lui Cr...; se multiplică ca într'un zodiac”, D. Anghel, *Fantome* 1911, 114 — se multiplică miraculos ca...; ca Caragiale — ca I. L. Caragiale, ca marele Caragiale; Dacă Cantemir — dacă Dimitrie Cantemir...

Totuși, unele cazuri par desăvârșit refractare rețetării! *Tactica cavaleriei* — ar putea deveni: *tactica aceasta a cavaleriei*. Lui „juca cărți” din Ionel Teodoreanu, *Secretul Anei Florentin* 157, i-l opunem pe: „joacă doar cărți” al lui Cezar Petrescu, *Intunecare* I 132. Ion Neculce glăsuște: „se gluca în cărți cu Doamnele cele frumoase a Leșilor” (ed. a 2-a Kogălniceanu II/272). Dar: Luca Cârjă? Doar: Cârjă Luca! Dar chiar exigentul Ion Luca Caragiale? Doar: I. L. Caragiale („I. le Caragiale”)!...

Chestiunea cea vajnică e ca, savurând mereu floarea stilistică: *Comunică că ea candidații i s'au insinuat...* (din foaia „Viitorul”, Cernăuți, an. VIII Nr. 7 din 1/14 Aprilie 1911) — să te sesizezi de eufonia cacofoniei... și posibilitățile îndreptării s'or găsi ele!...

Chestiunea cea vajnică e ca, savurând mereu floarea stilistică: *Comunică că ea candidații i s'au insinuat...* (din foaia „Viitorul”, Cernăuți, an. VIII Nr. 7 din 1/14 Aprilie 1911) — să te sesizezi de eufonia cacofoniei... și posibilitățile îndreptării s'or găsi ele!...

PREDICI ÎN PUSTIU

Eterna fire omenească

Poetul latin, Ovidiu, prietenul lui Virgil, Horatiu și al împăratului August, autorul celebra al Medeei, Metamorfozelor și Tristelor, mai apropiat de inima noastră și din cauză că a murit în exil pe țărmul însoțit al Mării Negre, undeva foarte aproape de Constanța noastră, spune într'o operă a sa:

Video meliora probaque, deteriora sequor (Văd ce e bun și totuși urmez ce e rău). A trăit dela anul 43 înainte de Hristos până la an. 16 d. H și pare că citești cuvintele Sf. Pavel în epistola către Romani (7, 15-19):

„Căci nu fac ce vreau, ci fac ce urăsc, căci binele, pe care vreau să-l fac, nu-l fac, ci răul, pe care nu vreau să-l fac, iacă ce fac. Găsesc, dar, în mine legea aceasta: când vreau să fac binele, răul este lioit de mine, fiindcă după omul dinăuntru, îmi place legea lui Dumnezeu, dar văd în mădularele mele o altă lege, care se luptă împotriva legii primite de mintea mea și mă ține rob legii păcatului, care este în mădularele mele.”

De sigur, Ovidiu n'a putut cunoaște pe Apostolul Pavel, căci în anul în care a murit Ovidiu abia se năștia Marele Apostol. E adevărat că în ultima călătorie a sa, cel ce străbătuse cu piciorul Țara Sfântă, Siria, Ciprul, Capadocia, Galatia, Psidia, Licia, toată Asia Mică, toate insulele Mării Egee, precum și Grecia veche, împreună cu Macedonia și Tracia, a ajuns și la Roma, de data asta legat în lanțuri. În această călătorie a sa, însoțitorii se opriră și pe insula Creta, apoi, naufragiați, fură aruncați pe insula Malta. În timpul prizonierii lui Nero, în anul 67 după Hr., i se tăie capul în Roma, după ce tot cu piciorul străbătuse în propovăduirea cuvântului evanghelic și în treaga Spanie, mai vizitând odată pentru întărire bisericile creștine, întemeiate de el în Macedonia, Tracia și Creta.

În această viață sbuciumată a lui e puțin probabil să fi avut ocazie să cunoască opera poetului Ovid.

Oricum ar sta lucrurile, la doi din cei mai mari oameni ai antichității, unul păgân, celălalt creștin, aceeași eugetare: „Nu fac binele pe care-l văd și îl aprob, ci răul pe care nu vreau să-l fac.”

Eterna și nefericită fire omenească are și azi același păcat principal. E bine să știm lucrul acesta, ca de cu vreme și cu neobosită stăruință să ne însușim cele două arme, care singure sunt în stare să alunge această blăstăm milenar al firii noastre: voința și credința. Voința singură nu este suficientă. Dovada cea mai eclatantă ne-o dau, într'o înspăimântătoare pildă, tocmai marii oameni de voință ai zilelor noastre. Dacă voința lor fără de pereche ar fi fost secondată de credință, care să le dirijeze această voință, să-i facă să se teamă puțin de răzbu-narea divină, să pună frâu ambițiilor nemăsurate, să respecte cuvântul dat, să creadă în dreptul la viață și al națiunilor mai mici, nu numai în superioritatea rasei lor, să-l înfricoșeze puțin de eterna înțelepciune din Biblie... Cine se înalță, se va umili, cine scoate sabia, de sabia va pieri, cine sapă groapa altuia..., cât de deosebit aspect ar avea fața așa de îndoliată a lumii de azi? Nici credința singură — căci credința fără faptă este moartă — dar nici voința singură, căci duce la trufie, tiranism și războiu.

Dr. M. Suciu-Sibianu

Gazeta Transilvaniei

E susținută de abonații ei.
Asociațiunea „Astra” Brașov
Împlinește tot ce nu se ajunge.
Se gândește cineva la asta?

Cunoștințe folositoare

Copilul Brașovului

Dacă ar fi trăit, ar fi împlinit 70 de ani, acel gingaș și duios poet, care după tată a fost brașovean. Ștefan O. Iosif a cântat în versurile lui, tot ce are românul mai drag pe lume. A cântat frumoasele plaiuri ale copilăriei sale, a preamărit faptele mari ale Voievozilor înaintași. A plâns suferințele poporului, a cântat vitejia ostașilor, apărătorii de țară și în sfârșit, Ardealul, pe care n'a putut să-l uite niciodată. Ștefan O. Iosif a scris într-o limbă curată și frumoasă, inspirându-se, ca și Goga și Coșbuc, din popor și pentru popor. Cărțile lui sunt pline de taine și frumuseți netrecătoare.

Cismele Romanilor

Strămoșii noștri Romanii știau că biruința în războaie se datorește în mare parte picioarelor și încălțămintelor ostășești. Știind aceasta ei au introdus moda ca soldații să aibă cisme bune de marș. Cisma militară a vechilor Romani nu semăna încă cu cisma noastră de astăzi. Jos la picior era făcută în forma unei sandale și numai curelele înfășurate pe picior ajungeau până sus la pulpă. Talpa era bătută cu cui. Astfel de cisme se pot vedea și la soldații sculptați pe Columna lui Traian din Roma.

Căprioare cu aur în coarne

Plantele care cresc pe un pământ în adâncul căruia se găsesc vine de aur, conțin și ele puțin aur. S'a constatat că chiar și animalele, în special căprioarele ce trăesc în astfel de tinuturi, au în coarne, în copite și în păr stropi de aur.

La cerbii din Slovacia s'au găsit urme de aur în vârful coarnelor. Tot așa cum arsenicul din hrana animalelor este eliminat de natură prin coarne și copite, se pare că și aurul este dat afară din corp prin procesul de formare al pielii și al oaselor dela extremități.

Manuscrisul, ogîndă a omului

Scrisul tremurat și necitez care se observă la oamenii bătrâni sau bolnavi nu înseamnă numai că le-a slăbit puterea mâinii ci înseamnă că vinele de sânge din creier s'au îngroșat. Dacă ve-

derea, pipăitul și auzul sunt comandate din creier, tot asemenea și scrisul. Când creierul este slăbit sau bolnav, se cunoaște pe scrisoarea omului. Nebunii nu pot să mai scrie sau scriu alandala,

Albinele cunosc ceasul

Albinele își cunosc foarte bine florile din care au să culeagă mierea. Dar ele mai știu ceva. Știu și ora precisă când se găsește miere în cutare floare. Așa de pildă în ceasurile de după amiază nu veți găsi albine într-un câmp de hrișcă. Florile de hrișcă au nectar (dulceața) numai dimineața până pe la ora zece. Albinele o știu.

Fluturi călători

În afară de porumbeii călători, mai sunt și fluturi călători. Cei mai mulți sunt în America. Un învățat american a constatat că fluturii din familia Monarhilor zboară regulat din California până în golful Audson, făcând un drum de 3500 km.

Fluturii de culoare roșie închisă având niște aripi de 10 cm. străbat chiar Atlanticul și câteodată se duc până în Australia.

Maimuțe care cântă

Există un soi de maimuță, care se deosebește de celelalte prin faptul că știe să cânte. Se numesc Gibbon și se strâng în număr mai mare pe un copac unde cântă împreună ba chiar sub conducerea unui dirijor. Cu un țipet deosebit de puternic maestrul dă semnalul pentru începutul concertului. Cântatul acestor maimuțe cuprinde o octavă întreagă care variază în forte și piano sfârșindu-se de obicei într-un țipet asurzitor.

Jertfele noastre

De sigur, că jertfele noastre nu vor fi zadarnice. Neamul românesc va fi mare, unit sub acelaș steag, muncitor, dornic de pace. Va fi straja crucii, civilizației și progresului în această parte a Europei. Va juca rol în istoria de mâne, pentru că este la încrucișeri de drumuri și nu se poate lipsi de el nici creștinătatea, nici civilizația europeană.

N'au fost și nu sunt zadarnice jertfele. Numai popoarele care s'au jertfit au istorie. (I. Simionescu)

Cronica culturală

Dimitrie Cantemir

S'au împlinit 220 de ani dela moartea lui

A fost botezat Voievodul culturii, pentru că a fost în adevăr cel mai cult și mai învățat domnitor de pe vremea lui. Copilăria i-a fost ferită de frământări și de aceea nu și-a pierdut timpul zadarnic. S'a ocupat de literatură și de știință de când era tânăr. A studiat și filosofia și istoria tuturor popoarelor și chiar muzica. Învățase vreo 11 limbi. În anul 1710, pe când era Domn al Moldovei, Rușii se găseau în războiu cu Turcii. Sultanul turcesc îi cerea ajutor de războiu în contra Rușilor. Dar Vodă Cantemir nu răspunde nimic și trecu fățiș de partea Țarului Petru cel Mare.

A încheiat chiar și un tratat cu el. În caz de biruință granița Moldovei se fixa la apa Nistrului, mai căpăta Buceagul și i se garanta libertatea și neatarnarea. În caz de nebiruință Țarul se obligă să-l primească pe Vodă Cantemir și Curtea sa la el, în Rusia și să-l despăgubească de pierderea tronului. Rușii au fost bătuți la Stănilești și Țarul a cerut pace. Vodă Cantemir cu mulți boieri ai țării luă drumul pribegiei. Țarul Rușilor îl răsplăti cu moșii și castel de prinț. Ani de-a rândul a trăit departe de țara sa închinându-și vieța studiului și scrisului. A scris o mulțime de cărți istorice, geografice, filosofice, teologice și chiar romane sociale. Unele în românește, altele în limba latină.

CUPRINSUL

- Gh. Tulbure : Dela George Barițiu până la noi.
T. M. Frăsineanu : A venit toamna...
Pr. Ion Scurtu : Cu cooperația — împotriva mizeriei
I. Sassu Duceșara : Scrisoare baciului Izvoareanu
Vasile V. Sassu : Crăiasa Liniștei
Horia Furtună : Oda Regelui Mihai I.
Cunoștințe folositoare
Cronica culturală

ANUL II

FOAIE

PENTRU

MINTE, INIMA ȘI LITERATURA

SERIA II

Săptămânal al „GAZETEI TRANSILVANIEI” pentru cultura poporului

Nr. 42

Redactor GH. TULBURE

4 NOEMVRIE 1944

De la George Barițiu până la noi

Foala pentru minte, inimă și literatură se desprinde de acum în haină proprie. Haină simplă și modestă, după chipul și asemănarea „Foil” lui Barițiu, clitorul și întemeietorul. Dacă la anul 1838 Barițiu a putut să întemeieze aici o operă culturală atât de solidă și durabilă, dacă el a putut să transforme Brașovul în „leagăn al ziaristicii românești”, este datorită faptului, că singur Brașovul era în măsură să ofere condițiile culturale, tehnice și materiale, indispensabile unei prese de prestigiu.

Tipărită cu litere chirilice, Foala lui Barițiu apărea bilunar, pe 16 pagini, în format de revistă, ceva mai mic decât al nostru. Azi, ea aparține rarităților noastre literare. În biblioteca „Astrei” noastre se găsește numai colecția de pe anii 1838, 1842—1849 și nu toamai completă.

Scrisă la un nivel aproape academic și riguros didactic, redactată cu colaborarea câtorva condeie de dincoace și dincolo de Predeal, ilustrată de fruntea luminoasă a lui Barițiu și încălzită de flacăra celor doi Mureșieni, „Foala” a în-

de Gh. Tulbure

semnat — alături de Curierul lui Eliade și de Albina lui Asachi — o vatră de cultură a românismului „din cele patru unghiuri”.

Cu o mână, Barițiu întreține cultul sacru al limbii neoașe, apărând-o de primejdia latinizării, cu cealaltă susține campanii înverșunate împotriva asupritorilor, care siluiau alipirea Ardealului la Ungaria.

Cu un astfel de material, confecționat pe gustul și formatul sufletesc al cărțurării noastre de acum 100 de ani, evident, că revista lui Barițiu nu se putea adresa cititorului „din popor”

Erau alte vremuri!

În afară de preot și de cantorul bisericii, în satul de pe atunci, nimeni nu știa buchisi cartea și gazeta. Astăzi, satele sunt pline de

Nu te întovărăși cu omul mântos și cu cel înflerântat de furie n'avea nictun amestec, ca să nu te deprinzi cu năravul lui și să întâlnești cursă pentru viața ta.

Proverbe 22, 24—25

cărțurari, iar țăranul s'a deprins cu slova tiparului și îi simte nevoia.

Păstrându-ne programul cultural și literar de până acum, paralel cu exigențele păturii intelectuale, vom continua să ne ocupăm de toate problemele satului, să contribuim la emanciparea lui sub toate aspectele. Iar în memoria aceluia neîntrecut popularizator, care a fost omul de știință Ion Simionescu, am deschis sub titlul: „Cunoștințe folositoare.” o pagină aparte, al cărei rost este cuprins în însăși denumirea ei.

Autoritatea și dârzenia condeului lui Barițiu imprimă gazetelor brașovene pecetea spiritualității sale luptătoare și creează platforma morală, care ridică presa din Ardeal pe puntea de comandă a destinelor neamului. Cu începere dela el și dela generația anului 1848 până la noi, nici căiri, solidaritatea de destin a presei cu marea colectivitate a poporului, nu s'a rostit mai limpede și mai categoric, gazeta, fiind de atunci până astăzi, o școală de pedagogie românească pentru popor.

Așa ne-a învățat George Barițiu...

A venit toamna...

de T. M. Frăsineanu

Din ascunsele sălașuri ale vrierilor de sus, de dincolo de năframa albastră care învalue zările pământului, s'a fost poroit un freamăt subțire cum e gândul.

La început de tot, acolo sus, dincolo de puzderia stelelor și dincolo de țarcul înțelegerilor omenești, acolo unde adie aripă de ingri și unde stihile torc firele vieții din caierul de lumină al lui Dumnezeu, acolo sus, toamna s'a alcătuit senină și fără de sgomot, cum se alcătuiește roua sau gândul.

Pe pământ, oamenii au cunoscut-o, mai întâi, în inimile lor. Un dor de zare

largă și un dor de pace, a prins să le frământă sufletul căci toamna este domnița păcii și a zărilor înalte.

Și mai târziu, când freamătul cel subțire cum e gândul, s'a tot apropiat învârtosindu-se mereu, și a poposit pe turlele împădurite ale munților, oamenii au simțit toamna cu nările, au văzut-o cu ochii și au cules-o de prin lanuri și grădini.

Și în rodul ei, oamenii toamnei acesteia și-au ațtat indoiță desfătare: pentru trupul cel înfrigurat de grijile iernii și pentru sufletul cel părjolit de arșița celei mai cumplite dintre veri.

Vară cumplită, cu rosturi întoarse și cu seninul ucigaș!

Vară îndelungă și pustiită de nădejdi!

Vară târzie și rea!

Dar — iată — a trecut.

S'au împurpurat pădurile, s'a îmbogățit lumina amurgurilor, s'a îngălbenit frunza cocoruzului și via s'a umplut cu rod.

A venit toamna...

Înalta osândă a lumii nu s'a smintit.

Câte stoluri ucigașe și câte nenumerate tunuri n'au cutremurat văzduhurile și pământul...!

Dar osânda lumii nu s'a smintit nici de-un firicel măcar.

Oamenii s'au înverșunat ca niciodată de amaric, și-au mănjit obrazele cu sânge, au ucis fără opreliște și au uitat de Dumnezeu.

Continuare în pagina 3 a

Crăiasa Liniștei

de Vasile V. Sassu

În castelul tănuț de păduri de brazi trăia odată un prinț care nu cunoșcuse decât viața tăcerii.

Deși avea multe de împlinit, totuși le îndeplinea pe toate în cea mai desăvârșită liniște. Niciun slujbaş nu avea voie să vorbească tare sau să-i turbure pacea. Castelul era condus de o prietenă a prințului, moștenită odată cu castelul. Această prietenă era bătrână ca vremea și se numea Crăiasa Liniștei, iar plaiul în care strălucea mândrul castel, se numea și el Plaiul Liniștei.

Intr-o zi, spre asfințit, cineva bătu la poarta tănuțului castel. Soarele se așezase pe creasta unui munte și priveau mirat la domnița, în părul căreia, razele sale se jucau vesele, cum sta înaltă și mândră în fața porții de aramă.

Bătăile se repetară, dar zadarnic. Nicio mână omenească nu deschise porțile. Ecoul răspundea speriat de undeva din curțile cele tăcute ale castelului.

Deodată, tăcerea neturburată parcă dela începutul lumii, se sparse ca un geam lovit de o piatră și din turnul cel mare, răsună un glas de femeie bătrână:

— Cine îndrăznește să turbure Plaiul Liniștei? Dela altă fereastră însă privea un tânăr încins cu spada cu teacă de argiat peste șold.

— Cine bate în poarta castelului? întrebă același glas de femeie, însă mai mănios parcă. Neprimind niciun răspuns, geamul se închise încet și tăcerea iar domni peste meleaguri.

Peste câteva clipe, zăvorul cel mare fu tras încet de o mână slabă iar porțile se deschiseră larg.

Străina se afla singură în fața unei bătrâne cu părul lung și alb ca neaua, îmbrăcată într-o rochie albastră ca cerul. Făcu doi pași spre ea și întrebă cu glas domol dar hotărât:

— Cine ești străino, și ce cauți? Străina, înaltă cu bucle lungi și galbene ca focul soarelui, îmbrăcată într-o rochie albă din fire de argint, spuse zâmbind fermecător de dulce:

— Sunt Crăiasa Dragostei. Nu mă cunoști?

— Crăiasa Dragostei?... Hei fetico, atâta vreme cât voi domni aci eu, Crăiasa Liniștei, n'ai ce căuta! Urmează-ți drumul... Porțile cele mari scârțâiră din nou, spre a se închide, dar o voce puternică porunci:

— Deschide porțile! Crăiasa Liniștei se cutremură ca sub stăpânirea unei presimțiri rele. Glasul stăpânului poruncea ca niciodată. Prințul se arătă mândru și voinic, drept în fața înmă-

muritelor crăieșe. Deodată însă Crăiasa Dragostei se reculese, își înălță mândră capul spre cel visat în fiecare clipă. Buzele sale vrăjitoare înfloriră într'un surâs dulce ca lumină, iar ochii cei albaștri ardeau ca două flăcări îndreptate spre cel drag. Sufletul ei se sbuciuma între durere și bucurie. Prințul care, decând văzuse cerul acestei lumi, nu zămbise nu se turburase niciodată de nimic, scăpă aproape fără să vrea, un zâmbet care flutură doar o clipă în ochii săi apoi cu glas blând grăi:

— Crăiasa Liniștei, tăcută ești, dar sufletul tău e duios ca un cântec de caval. Cuvântul tău niciodată nu ți l'am călcat. Ai domnit după toată vremea peste plaiurile castelului meu, dar azi, a sosit timpul să ne despărțim. Bucură-te de acum pe meleagurile altei împărății.

Crăiasa Dragostei era toată numai lumină și fericire, dar Crăiasa Liniștei, posomorită ca un steag de doilu, înelină fruntea spre pământ și porni tăcută afară din castel, pe drumurile pribege

ale lumii. De atunci, nimeni nu i-a mai dat de urme prin plaiurile castelului înconjurat de cununi de brazi înalți și cu umbră răcoroasă.

Liniștea care domnise nestingherită de nimeni în tănuțul castel, se destrămă deodată, pierind cu desăvârșire odată cu stăpânirea crăieșei celei noi. Cu florile surâsului său fermecător, luminase până și cel mai umbrat colț al castelului, semănându-le pe toate meleagurile ca un potop de raze.

Primăvara se așternea parcă în sufletul tuturor, înviorându-i ca o apă vie. Cânteculele nu mai conțineau prin tot cuprinsul castelului. Chiar și păsările cântau mai cu curaj prin păduri și se îndemneau una pe alta la ciripit de bucurie. Iedera și vița sălbatică se cățărau cu mai multă sprinteneală pe zidurile înalte ale castelului.

Pe fețele tuturor, ardea un dor de viață nouă.

(Va urma)

Scrisoare baciului Izvoreanu

*Mi-e dor, baciule, de gluga ta grea de snoave
In gratu haiducit prin păduri și ciasloave.
Tânjesc după aromă de caș și viers de miorlă,
După șold jucăuș de năzdrăvană ciobăniță.*

*Viu, să mă culc, frate, pe fânul din stână,
In sarica ta cu miroș de brad și de lână.
Vreau să te văd, cum scaperi încruntat din amnar
Și-ți aprinzi dorurile 'n vatră de jar.*

*Viu, baciule, moșule, să-ți văd zâmbetul bun,
Când din buzunar îți dau comoara ta de tutun.
Mi-e gândul singuratecă pasăre 'n colivie
In orașul ăsta mai pustiu ca o pustie.*

*Ție-ți aprind noaptea îngerii, stelele
Și când durlul, dansez pe albe muchi lelele,
Dar mie-mi aprind măsurate bășici de lumină
Făcută de oameni în vuet și scrâșnet de uzină.*

*Când vrei să petreci seara la taifas,
Ție-ți prinde gluma și povestea sfătos glas,
Dar mie nu-mi știți baciule năpasta
Că mi-a adus o cutie vrăjită nevasta,*

*Și când apesi pe bumbi și sucești roatele-acele,
Cântă și 'ndrugă câte 'n soare și 'n stele...
Zău, și-al face trei cruci mari pe zăbun
Și-al jura că ăla nu-l viers de român.*

*Vezi, d'ala mi-e dor de stâna ta, baciule Izvorene,
Să culeg în pumni, ca un copil, roua din polene,
Să răscolesc frunzișul jilav al anilor
Și să horesc în crucea nopții lângă jarul ciobanilor.*

I. Sassu Ducșoara

Cu cooperația - împotriva mizeriei

de pr. Ion Scurtu

Nu propun o cale nouă, care să agite, să învrăjbească, să sfarme așezămintele muncitorilor. Nu, pentru că văd ridicarea modului de viață pentru plugari și muncitori în lupta lor înfrățită și organizată în cooperație.

Să nu credem că-i un cuvânt de pomană, o vorbă goală, cooperația. Ea are rădăcini foarte adânci, puternice și sănătoase în firea noastră ca și în problemele, care răvășesc azi viața socială.

Cooperația, așa cum țâșnește din izvorul său, departe de crimă și ură, mult belsug și pace poate aduce între oameni. Ea poate mișca pe cel bogat ca să-și deschidă punga, banul celui puternic să se înfrățescă cu munca celui împovărat, ca amândoi să poată trece cu ușurință peste obstacolele ce se așează atât de des de-a-curmezșul vieții.

Ne înșelăm că vechea mișcare a muncitorilor țesători din Rochdale, s'a încheiat. Cooperația, abia acum, prin aceste crunte războaie, își desfunde drumurile ca să caștge adevărata ei biruință.

Ne înșelăm de credem că în clipa în care vor amuți armele, se vor potoli și mișcările care au izbucnit odată cu ruperea zăgazurilor ce le îndiguiau.

Crizele se vor ține lanț. Criză pentru supra-producție în industrie, —

Caractere

O țară nu se poate clădi nici pe cel mai netăgăduit avânt al unui suflet mare, care urmărește cu mândrie sborul aripelor sale și nici pe mărăcinii împleticiți ai dibăciei politice, ci numai pe nemișcata piatră de temelie a caracterelor, ce s'au jertfit pentru ca să păstreze o patrie.

A venit toamna

de T. M. Frăsineanu

Continuare din pagina 1-a

Dar Dumnezeu nu uită pe oameni. El este mereu deasupra faptelor pământului, și cuvântul cel din urmă, tot din gura Lui îl vom auzi.

A venit toamna, oameni buni!... Înalta osândă a lumii nu s'a smintit nici de un firicel măcar.

Și nădejdea noastră întreagă, tot sufletul și toate vrerile din noi, se străduiesc într'acolo, spre Scaunul osândeii celei mari, care seamănă toamne și primăveri, care împarte durerile și bucuria, și care ni se arată necontenit, deasupra norului de pucioasă și deasupra șgomotului de fiare al zilelor de acum.

fortăreața în care se va retrage capitalismul furnizorilor de războiu; criză din lipsa de consumație, datorită atâtor orașe pustite de războiu; apoi tot felul de crize se vor ridica să-și spună durerea: cu infirmii, sinistrații, flămânzii, bolnavii, desamăgiții, hoinarii și răzvrătiții de atâta groază și suferință.

Probleme sociale, lichidate și amuțite prin legi iscodite de asupritori, aruncă povara tăcerii și cer cu tărie să fie împlinite. N'ați auzit că s'au început luptele pentru un trai mai omenesc, pentru ridicarea și sporirea mijloacelor de viață, lupta împotriva capitalis-

Oda Regelui Mihai I

*Măria ta, azi când întrecu țară
Cu-ctâta dragoste te înconjoară,
Tu simți cât de adânc în ea trăești;
Căci în cumplita vremilor urgie
Ce sgudue a lumii temelie,
Ești regele nădejdi românești!*

*Măria ta, Mihai e-un nume Sfânt,
E biruința noastră pe pământ. —
Mândria hotărârilor domnești, —
E sabia, — e soarele, — iubirea, —
Pecetea veche ce-a sfințit unirea
Românilor, în grantii românești.*

*Ești purtătorul unui nume mare;
De-aceea, plini de-adâncă 'nflorare,
O, Rege tânăr, îți urăm să fii
Bruitor al cruntelor primejdii,
Aducător al păcii și-al nădejdi
Și Domn al marel Români!*

Horia Furtună

Iubirea de sine

Iubirea de sine este asemenea cu rădăcina veninoasă a unui copac, care va avea roade înveninate, oricât ar fi ele de frumoase.

Se mai aseamănă cu un negustor care vinde înțelepciunea drept nebunie — și nebunia drept înțelepciune.

Iubitorul de sine se aseamănă cu un moștru care are două inimi, — cu una se iubește pe sine, cu cealaltă urăște pe ceilalți.

Se mai aseamănă cu omul care folosește două balanțe: cu una cântărește pentru sine, totdeauna mult peste ceea ce se cuvine, cu cealaltă, cântărește pentru alții, mult subț ceea ce se cuvine.

mului parazit și a industriei exploatare, lupta pentru stabilirea prețului just al produselor și înlăturarea pacostei intermediarilor? Iată, numai câteva probleme care s'au ridicat fruntea, cerând grabnica lor deslegare.

Cooperația, tocmai față de aceste probleme sociale și economice, are să-și spună cuvântul său înțelept și cumpănit. Ea vine cu soluția sa eficientă pentru împăcarea și rezolvarea lor fericită. Ea vindecă rănilor și împacă sufletele împărțite de dureri și patimi. Cooperația urmează un drum luminat și o experiență înțeleaptă, verificată de mii de societăți, vreme de un veac.

Pionierii cooperației s'au rupt din robia capitalismului și au ajuns să-și îmbunătățească traiul, fără sguduirii și răsturnări de așezăminte pașnice. Iar mișcarea lor este mai puternică decât aceea ce vine după lupte sângeroase, care lasă în urma lor ruină și moarte, pune stavilă producției și înlătură propășirea înfăptuită cu atâtea sudori.

În rândurile ce vor urma, voi arăta cât de adânc, de sănătoase și înțelepte sunt principiile celor dintâi pionieri ai cooperației. Ce misiune și ce muncă aleasă îndeplinește, cel ce s'a putut rupe din cercul intereselor mărunte și și-a închinat truda pentru înfrățirea vieții obștești.

În Țara Crișurilor-nou răsărit de soare

Pe vremea restriștei, Crișurile erau simbolul ființei noastre naționale din părțile Bihorului. În unele lor coteau suferințele unui popor și dorul de care au murit părinții și strămoșii noștri. Ele sintetizează aspirațiile de hotar ale neamului. De ele se leagă tradițiile noastre de popor băștinaș.

A trecut acum umbra legii feudale, care zicea: cuius regio eius religio. În țara noastră n'are loc coto-pirea. Noi suntem țara libertății popoarelor.

Regimul nostru nu este teroarea, ci este cultura. Soarele acestei culturii astăzi luminează tuturor.

La razele lui se pot încălzi și cetățenii noștri de altă limbă, pentru că deviza culturii creștine este iubirea de oameni. Astfel scria vlădica Roman al Oradiei pe la anul 1920, îndată după Unirea neamului.

După o întunecime de patru ani, soarele românismului a răsărit din nou deasupra celor trei Crișuri. Ele vor simboliza larăși apa cea vie a culturii românești. Cine va bea din apa aceasta, nu va însetoșa în veci.

„Camuflări“ la Cluj

de Raoul Șerban

Autoritățile „horthyste“ încă nu părăsiseră Clujul când cetățenii maghiari ai municipiului s'au și constituit în gărzii roșii.

Se pare că autoritățile fasciste maghiare, nu numai au tolerat această acțiune, dar — urmărind un scop bine definit — au furnizat arme și muniții unii acestor gărzii, așa zise roșii.

Urmând procedeul din secuime, ușile biroului de recrutare au fost larg deschise tuturor Ungurilor, care, de altfel, s'au grăbit să se încadreze în curentul nou.

Nimic de zis. Dreptul de apărare e un drept legitim. Fiecare cetățean poate, este chiar obligat să-l exercite. În cazul de față însă, nedumeriți, ne întrebăm: cine oare periclită viața și avutul cetățenilor maghiari din Cluj? Armatele româno-ruse eliberatoare? Ori, poate, autoritățile germano-maghiare, care au încurajat și chiar au înarmat aceste gărzii?

Nedumerirea noastră a crescut aflând că unul dintre inițiatorii gărzii este deputatul Mikó Imre.

E un lucru onorabil, când cetățenii, verificându-și atitudinile și acțiunile lor politice, de odinioară ajung la concluzia că acestea erau greșite și pătrunși de un adânc sentiment etic, vor să și remedieze ținuta condamnată chiar de propria lor conștiință.

Fără o profundă sinceritate, voința de redresare a cetățeanului nu are nicio extensiune morală ori politică, ci doar una de oportunitate. Și astfel devine dubioasă.

Schimbarea la față a lui Mikó Imre este fără îndoială dubioasă.

Mikó Imre a știut totdeauna cum trebuie servită cauza reacționarismului maghiar, fie că-și utilizează talentul în parlamentul F. R. N. ului călănescian, ca deputat, fie că servea guvernele maghiare din 1940 până în prezent, fie că alarma prin cărțile sale opinia publică maghiară pe chestiunea pericolului ce rezidă în instinctul social progresist al poporului român avântat spre reformele sociale.

Ei bine, acest Mikó Imre din Cluj, acest convins exponent al reacționarismului unitarian ardelean, voind să salveze interesele clasei sale sociale — a schimbat culoarea.

Mikó e un om bolnav. El știe că datorită cea mai de seamă a oricărui ungur e să fie credincios milenarelor interese ungurești; să salveze deci moșii, capitala, instituții, reacțiunea, complexul de superioritate (acel primus inter pares) al neamului său, să promoveze ura și disprețul împotriva a tot ce-i românesc.

De sigur, și-a pus problema: „în ce tip de alcătuire socială voi reuși să asigur toate acestea?“ Și cum victorioasa armată roșie frângea cu crescândă energie rezistența armatei germano-maghiare, soluția era evidentă.

Astfel, Mikó a devenit „comunist“. În această noză ipostază de apărător al cauzei ungurești — continuă să fie activ: organizează gărzii roșii, cu brasardă roșie pe braț, primește în Piața Unirii din Cluj armata eliberatoare, dirijează presa ungurească trezită brusc la socialism; urmând instrucțiunile primite dela Budapesta a schimbat peste noapte, bănuim cu ce argumente, factura politică a corpului funcționaresc dela prefectura și primăria din Cluj. Pe toți executanții dispozițiilor lui Teleki Pál (acei care au executat expulzările Românilor în vagoane de vite) pe toți criminalii celor o sută douăzeci de mii de Evrei ardeleni, i-a aliniat la tăgașul „adevărat“ al poporului maghiar descătușat din teroarea hitleristohortystă și i-a făcut comuniști.

Vorba lui e dulce ca mierea: gozește coșmare, purifică suflete, absolvă de răspunderi și, pe deasupra, mai oferă și conștiința unei mari abilități politice. În adevăr, el au făcut deja reacționarism; de ce n'ar încerca să facă și socialism? De ce nu, când prin socialism, națiunea maghiară s'ar putea găsi puternică și

Experiențe din trecut

de V. Brantsce

Scoala a început.

Copiii înghesuți în săli neîncăpătoare, școlile transformate în spitale, învățătorii sub arme sunt tot fenomene naturale, urmări ale stărilor de război. Când neamul încleștat într-o bătălie pe moarte și vrea să sângerează pe front, este de sine înțeles că cel din interior sunt și el chemați să aducă sacrificii. Așa trebuie să privim lipsurile, greutățile pe care copiii noștri le întâmpină în acest început de an școlar.

Dar, dacă suntem împăcați cu lipsurile pe care ni le impune războiul, nu putem primi cu nepăsare greutățile pe care ni le facem singuri.

Scoala a început și noi nu avem cărți. Se vor scurge multe valuri pe apa Sâmbetei până când vom fi în stare să punem un abecedar în mâna copilului.

Pentru ce?

În plin război, în criza de hârtie, de mână de lucru, noi suntem siliți să scoatem alte cărți, din vîna noastră. Din răul obiceiului, împămîntenit la noi, de a oglîndi regimul până și în paginile abecedarului.

Două dictaturi ne-au împânzit cărțile de școală cu poze, gânduri înțelepte, crâmpete din discursuri, aforisme și alte emanații spirituale, servind copilului un balast intelectual inutil. Mai este nevoie să amintesc că la cea dintâi schim-

bare de regim, acele cărți devin de neîntrebuințat?

Așa am pățit-o și acum. Stăm și așteptăm să ne fie cernute cărțile. Și vom aștepta mulțor.

Pe lângă toate greutățile, care au stânjenit buna funcționare a școlii, se adaugă lipsa manualelor.

Se pare că neamul nostru a fost urmărit de blestemul începuturilor. Te înfiori de câte ori am încercat să ne crolm „drumuri noi“! Ca în legendara mistună a lui Manole, sortit să înceapă în fiecare zi clădirea surpată de durerile nopții, a doua zi iar, a trela zi iar, lucrăm în zadar.

Educația caracterului începe de timpuriu în copilărie. Numai valorile consacrate formează în om simțul datoriei și al răspunderii. De aceea cartea de școală trebuie să fie sfântă. Desăvârșită prin fiecare ediție succesivă, ea să treacă asemenea unei flăcări din tată în fiu. Numai acel conținut sufletesc unitar, sădit în generații de-a rândul prin cultul celei dintâi cărți ce-ți cade în mână, poate crea un om întreg.

Când în fiecare toamnă suarăm în coșul de gunoier cartea de școală, mai rămâne ceva sfânt în tine?

Actualii autori de manuale școlare n'ar trebui să nesocotească tristele experiențe din trecut.

RĂZBOIUL LUI IMRE

Nu ia nimeni măsuri?

În seara de 21 Oct. c. ora 19.30 și apoi 19.40 — deci cu repetiție — la Radio România pe 1840 metri lungime de undă, s'a cântat „Campanella“, romanță difuzată tot timpul sub vechiul regim, atât la noi, cât și în Italia dictatorială.

De asemenea, acum câteva seri s'a cântat aria din „Scampolo“.

Întrebăm: Nu ia nimeni măsuri contra fasciștilor dela Radio?

Drept că ambele melodii mi-au plăcut grozav, dar una e ce-mi place mie, și alta interesele superioare de stat.

În aceeași ordine de idei, propun scoaterea din programa analitică a lui Octavian Goga, cunos-

cut șovinist român, mai ales prin volumul „Poesii“ premiat de Academia Română la propunerea lui Titu Maiorescu, despre care se știe că și-a făcut studiile în Germania.

Nu de alta, dar „Olul“ lui Goga este imposibil să contribuie cu ceva la cimentarea frăției cu „Madosz-ul“.

„Tot în categoria poeziilor de „epurat“ cade și „Doina“ lu Eminescu.

Numai de nu i-ar da cuiva prin cap să răfoiască volumele scriitorilor maghiari!

Fiind vorba de șovinism, ar rămânea literatura maghiară fără scriitori!

unită și prin care s'ar putea uita Ungariei și Ungurilor tot trecutul politic umbrat mai ales în ultimii ani de hoții, trădări, răpiri și crime și prin care ne-ar putea eventual pune la respect și pe noi Români.

Dar ei uită ceva.

Și în special domnul deputat Mikó Imre ar dori să uite, ceea ce noi nu-i vom uita nicicând.

Uită că a făcut parte, ca deputat guvernamental, din acel parlament care a susținut politica criminală a contelui Teleky. Va răspunde deci pentru crimele dela Treznea, Ip, Mureșeni de Câmpie și Huedin, nesancționate încă nici astăzi după patru ani.

Uită că a fost deputat în parlamentul Bardossy și ca atare va răs-

punde nentru declararea de război Uniunii Sovietice.

Uită că sub guvernul Kallay, când s'a săvârșit masacrul dela Ujvidez, el nu a protestat în parlament, deci s'a identificat cu asasinii poporului sârb.

Uită că a susținut guvernul Lakatos care a declarat războiul României și a continuat războiul împotriva Națiunilor Unite.

Uită că e criminal de război.

Dar dincolo de oportunismul care azi l-a determinat să devină „comunist“, noi trebuie să luăm aminte și să-l judecăm după cum este: un fenomen politic unguresc.

(Voința Transilvaniei* I, 8, 1944).

P. S. S. Veniamin Nistor Chestiunea denatalității în Banat

Tiparul Tipografiei Diecezane, Caransebeș, 1944 p. 25

de Henrieta Cocea

Autorul, amintind parte din lucrările care tratează despre această chestiune, afirmă că populația în Banat scade vertiginos, lucru ce devine îngrijorător.

Se arată cauzele depopulării, toate de ordin moral și social, interne și externe. Urmăază enumerarea lor: o influență pricinuită de vecinătatea Șvabilor conlocuitori (care din motive egoiste au numai 1—2 copii), mortalitatea infantilă, concepția materialistă a vieții, căsătoria de probă, concubinajul, bolile sociale etc.

„Principala cauză a acestui rău este însă de ordin religios-moral, slăbirea credinței religioase și — urmarea ei — slăbirea temeliei și sfînțeniei căminului familiar“.

Remediile, contra stărilor de lucru din Banat sunt împărțite în două categorii: de ordin religios-moral și de ordin social-material.

Insistând în mod deosebit asupra celor dintâi, autorul găsește că, în primul rând, trebuie întărită credința și încreștinarea vieții familiare.

Aici, se vede la Preasfințitul Episcop Veniamin Nistor, o vădită preocupare pentru educația tineretului, mai ales la sate. Aceasta intră în obligațiile preotului căruia îi cere să supravegheze direct viața enoriașului și după terminarea școlii, ținându-l mereu aproape de Biserica și de instituțiile ei. Tot preotului îi revine datorita de a crește mame bune și credincioase prin ele ușurându-și munca de redresare a vieții obștești. Relevă importanța femeii ce-și înțelege menirea, citând pe Herbert care a spus „Dați-mă mame evlavioase și volu îndrepta lumea“.

Pentru atingerea desideratelor de mai sus, preotul, bineînțeles, va trebui să ducă o viață model.

Remediile de ordin social-material revin Statului care trebuie să ajute în acest sens străduințele Bisericii. Se arată ce s'a realizat din partea Statului pe acest teren și ce ar mai trebui să se înfăptuiască. Cerând o colaborare și a inițiativei particulare, Preasfinția Sa propune ridicarea moralului satelor și o colonizare sistematică și metodică în Banat bazată pe un sprijin efectiv din partea oficialității. Recomandă urmarea carierilor practice (meserii, comerț) pentru o prosperare materială. Broșura cuprinde și o statistică a creșterii și descreșterii populației ortodoxe române din parohiile Episcopiei Caransebeșului, din județele Caraș, Severin și Banatul Jugoslav. Din datele expuse, se constată că natalitatea în Banat dela 1900 este în scădere, iar mortalitatea în creștere, ceea ce prezintă un mare pericol pentru ființa etnică a națiunii noastre care este astfel expusă la dispariție, în fața infiltrației străinilor pe plaiurile bănățene.

Consecința acestei descreșteri de populație fiind dezastruoasă pentru viața economică, națională, culturală și socială, se impune reacționarea la timp. Nădăjduind că Statul va face tot ce se poate să salveze Banatul pentru românism, auto ul promite concursul neprecupețit al Bisericii ortodoxe.

Chestiunea este expusă cu argumente convingătoare, iar sugestiile date, pot constitui un punct de plecare, atunci când va fi momentul aplicării celor necesare contra amintitului flagel.

Deoarece se vorbește despre o epocă a prefacerilor în toate domeniile, înt ezărăm timpuri în care se vor găsi modalități de rezolvare pentru orice problemă ce interesează progresul. O mai echitabilă împărțire a bucuriilor și a drepturilor, care va promova un pas spre evoluție, va remedia, între altele, și problema natalității în Banat.

„Astra“ Dârste lucrează

Prima șezătoare culturală de toamnă

După un răstimp de câteva luni, șezătorile „Astrei“ culturale din Dârste au început Duminică 28 c. într'un cadru înălțător. Deschiderea a făcut-o președintele cercului.

Un program artistic bine executat de membrii cercului cultural din loc, cu concursul „Detasamentului de construcții“ de aci, i-a strâns pe toți în sala festivă, neîncăpătoare ca și altădată. Asistența, printre care Col. Matel Constantin, cu întreg corpul ofițeresc, precum și toți locuitorii acestei suburbii, s'au împărțit, ca dintr'un izvor curat de munte, din potirul duhului românesc, atât de bun și mângâietor pentru timpurile de adânci prefaceri ce le trăim.

Coruri, recitări, dialoguri, teatru și conferințe au îmbrăcat șezătoarea în haină de sărbătoare.

Din partea Despărțământului județean al „Astrei“ a participat și conferențiarul d-l Ion Colan.

Conferința d sale, ascultată cu mult interes, a așezat la porțile sufletului ale ascultătorilor o întrebare și un răspuns, de care depinde ziua senină de mâine.

Ce trebuie să facem ca sfârșitul războiului să ne găsească uniți și puternici?

Iată de ce obiectivul cuvântării l-a format Țara și Neamul, cuvinte sfinte și sfinte cu atâtea jertfe aduse de viteaza noastră armată.

În aceste vremi nimic nu poate aduce zorii zilelor înserinate, a spus d-sa, decât dacă fânăr și bătrân, cârturar ori muncitor stau strânsi în jurul steagului pe care s'au scris cuvintele bardului Andrei Bârseanu, ridicat și el din această Dârste a Brașovului cu opt decenii în urmă: „Pe-al nostru steag e scris unire“.

Încelești cu sufletul pe drapel, simbol al tronului țării, armatei și credinței, vom putea trece peste puntea îngustă ce lasă în urmă pe puținii care uită că în aceste timpuri mai întâi de toate trebuie să fie Români.

Cuvântul domol al conferinței, cu pilde ale zilei, a fost pentru toți cei de față icoana timpului ce trăim.

În partea a doua a programului a urmat teatru, și conferința Sit. Dr. Grigorescu care a vorbit despre stările sufletului ale ale omului ce trece prin frământările de azi.

Cu imnul lui A. Bârseanu pe buze și în suflet, șezătoarea a pecetluit pe zidul vremii lumina zilelor de mâine.

Nicolae Dârstaru

Convocare

Orații membri ai Casinei române din Brașov sunt rugați a se prezenta la adunarea generală ordinară,

ce se va ține în ziua de 11 Noiembrie 1944 ora 16 în localul Casinei din Brașov, Piața Libertății Nr. 27 cu următorul Program:

1. Deschiderea și constituirea adunării.
 2. Raportul președintelui despre activitatea asociației, dela ultima adunare generală până azi.
 3. Stabilirea bilanțului și contul de venituri și cheltuieli pe anii 1942 și 1943.
 4. Raportul cenzorilor despre verificarea socotelilor.
 5. Descărcarea comitetului de gestiunea anilor 1942 și 1943.
 6. Stabilirea taxelor de membru.
 7. Prezentarea proiectului de buget pe anul 1944.
 8. Ratificarea cooptărilor și completarea locurilor vacante în comitet.
 9. Diverse și eventuale propuneri.
- Membrii, care ar dori să facă propuneri, conform statutelor, sunt datori a le prezenta comitetului cu cel puțin 8 zile înainte de adunare.

În caz că la termenul fixat nu s'ar prezenta majoritatea absolută a membrilor activi cu drept de vot deliberativ, adunarea se va ține cu o oră mai târziu în același loc, cu orice număr de membri prezenți.

Semnele vremii

Două partide istorice și-au dat mâna, frățește, să scoată corabia țării noastre la liman.

Experiența celor mai bine de două decenii de unire i-a desmetecit pe bărbaiții noștri de stat. Ei își dau seama acum că nu prin veleități regionaliste, nu prin vrajbă și ponegriri reciproce se poate ajunge la salvarea și consolidarea patriei, ci numai și numai prin colaborare desinteresată și prin unire desăvârșită.

Imi aduc aminte de penibilele atacuri din presa de partid, deslănțuite cu o furie nebună mai ales în primul deceniu de după unire.

Patimile politice clocoteau ca în cazanul Satanei.

„Viitorul“ din București ataca fără menajamente, „Patria“ dela Cluj trăznea și fulgera, coborând tonul până la trivialitate, ca să și aperse punctele de vedere față de reacționarii dela guvern.

S'a schimbat astăzi, după dureroasa experiență a sfărâmării granițelor, cu desăvârșire, mentalitatea oamenilor politici. Semne îmbucurătoare se arată pe orizontul politicii românești.

Bucuria noastră e mare și curată, însuflețită de cele mai bune nădejdi pentru viitorul neamului nostru.

Urmașii făuritorului României moderne a lui Carol I au înțeles valoarea exponenților politici din Ardeal, apreciind ecoul popularității partidului, întemeiat în a doua jumătate a veacului

trecut, în masele poporului ardelean, în mod loial și obiectiv.

Cadrul acestui partid istoric ardelean lărgindu-se prin fuzionarea cu prietenii poporului din Muntenia și Moldova, baza înfrățirii majorității Românilor de pretutindeni a fost clădită cu tenacitate și nestrămutată convingere că se servește o mare cauză națională.

Dacă după 1918 cele două mari forțe politice și-ar fi întins mâna pentru o colaborare de lungă durată, poate că nu s'ar fi ajuns la dictatul dela Viena.

Ceea ce dorim noi, ca spectatori imparțiali, animați numai de propășirea națiunii întregi, — „dela vlădică până la opincă“, — e ca această armonizare a intereseilor politice să fie durabilă și generală.

Citind în „Viitorul“ nr. 9344 din 2 Nov. a. c. un articol de fond despre „Democrație și naționalism precum și un vibrant medalion, ce încadrează portretul președintelui partidului național-țărănesc precum și o sobră dare de seamă despre impresionanta demonstrație național-țărănistă din Capitală, exclamăm cu însuflețire: Așa da! Asta-i calea ce trebuie urmată, cu conștiință curată și tenacitate de fier!

Eleganța acestei atitudini a presei de partid e chemată să introneze o eră nouă în viața politică din România. Durabilitatea ei e chezașia cea mai sigură a propășirii tuturor păturilor sociale a neamului românesc.

I. Gh.

Rezultatul examenului de bacalaureat teoretic

Comisiunea de bacalaureat teoretic din Brașov, terminându-și lucrările luni 30 Octombrie, anunță următorul rezultat:

1. Iancu Florica	8.12
2. Popovici Dorica	8.12
3. Bugeanu Alex.	8.00
4. Gherghel Titu	8.00
5. Popa Marioara	7.87
6. Irimia Ioan	7.62
7. Georgescu Hristu	7.37
8. Cristea Marcela	7.25
9. Vrănescu Margareta	7.00
10. Cătănoiu Nicolae	6.87
11. Maxim Elena	6.87
12. Pascu Stelian	6.87
13. Popovici Elena	6.75
14. Pop Stela	6.62
15. Cristian Paul	6.50
16. Dobrescu Mircea	6.50
17. Deșoreanu Mircea	6.37
18. Dumitrașcu Octavian	6.37
19. Netcu Mihai	6.37
20. Oros Ion	6.37
21. Sandovici Sever	6.37
22. Dunea Constantin	6.25
23. Nargea Aurelian	6.12
24. Popovici Lucia	6.12
25. Brădeanu C-tin	6.00
26. Galeș Ana	6.00
27. Gheorghiu Corneliu	6.00
28. Muntean Gheorghe	6.00
29. Pricu Nicolae	6.00
30. Rolea Rodica	6.00
31. Rusu Ion	6.00
32. Șipoș Otilia	6.00
33. Ștefănescu Rodica	6.00
34. Șuteu Victor	6.00
35. Tudor Gheorghe	6.00
36. Țăru Gheorghe	6.00
37. Verdeș Georgeta	6.00
38. Vodă Lucia	6.00

Cărți, ziare, reviste

Făt-Frumos. Râmnicul Vâlci — 1944. Nr. 4—6 (Iulie—Dec.).
Ne aduce frumoasa poezie: „Țară a mea“ de G. Ursu. Cităm prima strofă:

Când doru-l gata să-mi aprindă slova,
Cum m'aș întoarce, Doamne, înapoi!
Au înflorit creștii în Mo dova,
Vor înflori și teii fără noi...

Tot în acest număr, d-l Leca Morariu începe publicarea unor scrisori ale lui C. Porumbescu, însoțite de interesante note explicative.

Luceafărul. Sibiu 1944, Nr. 7, anul IV (Septembrie).

Pe prima pagină d-l I. Ch. Seveanu publică poezia cu titlul: „Viforos mândrețe, viforos“ — a cărei frumoasă o umbră puțin expresivă: „Comoare urgente“ — din strofa I-a, versul al treilea.

D-l Al. Procopovici semnează un scurt istoric al începuturilor tiparului românesc.

Despre poetul Aurel Marin, mort pe frontul Moldovei, scrie d-l Dimitrie Danciu.

Poezii mai semnează: G. Murnu, P. Bucșa, Zorica Lațcu, iar Victor Păpilian: „Lieduri și Balade“.

Banatul de altădată. Timișoara 1944. Studii istorice, vol. I.

Institutul Social Banat—Crișana a înființat „Secția Istorică“ sub conducerea d-lui prof. Victor Motogna, cu scopul de a redacta istoria Banatului românesc „la înălțimea științei de azi, încadrând trecutul acestui regiun în viața multi-seculară a neamului românesc“.

În acest prim volum de 736 pagini, publică studii istorice, d-nii: Victor Motogna, insp. gen. Ion Negru, prof. Traian Popa, prof. Al. Borza, St. Manciulea, Ioan V. Daședevici, etc.

I. S. D.

Tipografia „Astra“-Brașov

O încunoștințare și un apel

Asociațiunea culturală „Astra“-Brașov — secția Tipografia, a trimis tuturor clienților ei încunoștințarea și apelul de mai jos.

Il publicăm, fiindcă fără această tipografie „Gazeta Transilvaniei“ n'ar putea să apară, știut fiind că la spatele ei n'are nicio subvenție.

P. T.

Avem onoarea a vă aduce la cunoștință că fostul nostru șef de ateliere, d-l ION CURCĂ, nu mai face parte din angajații tipografiei „ASTRA“ Brașov începând cu data de 1 Noiembrie 1944.

În consecință, d-sa lucrând pe cont propriu, nu mai este în drept să angajeze întreținerea noastră nici verbal, nici în scris.

Cu acest prilej ne permitem a vă reaminti că Tipografia „Astra“ Brașov, — una din cele mai mari și modern utilizate — prin veniturile ei nu îmbogățește pe unul sau mai mulți proprietari, ci susține întreaga operă culturală și națională a vechei „Asociațiuni“ sașuniene. Am creat, prin această întreprindere și susținem din ceea ce ea realizează:

— o bibliotecă publică de mare valoare, singura în Brașovul începutului de carte românească;

— 40 biblioteci populare în județ, alimentate de noi an de an;

— un muzeu românesc al «Țării Bârsei»;

— școlile țărănești;

— clădirile de case naționale în județ;

— toate manifestările culturale și naționale ale orașului prin care se fixează atitudini și poziții pe linia permanentă a intereselor noastre naționale;

— editarea celui mai vechiu ziar din România, „Gazeta Transilvaniei“;

— subvențiuni și ajutoare bisericilor, școlilor și organizațiilor sociale;

Cu un cuvânt, veniturile tipografiei „Astra“ se reîntorc, sub altă formă, însăși societății românești care a sprijinit-o.

Iată motivul pentru care vă solicităm din nou întregul Dvs. sprijin, noi asigurându-vă că vă vom servi cu vechea conștiințozitate, cinstit și fără gândul bolnav al îmbogățirii peste noapte, tocmai pentru că orice bogăție a noastră vă aparține în egală măsură și Dvs.

Noul șef al atelierelor tipografiei „Astra“ Brașov este d-l Zaharia Georgescu, un om de specialitate, a cărui cinste și desăvârșită pricepere sunt în afară de orice discuție.

Vă rugăm să binevoiți a-l primi cu încredere.

În așteptarea sprijinului Dvs. românesc care ne este atât de necesar pentru ducerea la bun sfârșit a tuturor gândurilor noastre puse exclusiv în slujba neamului și a țării,

Primiți, vă rugăm, asigurarea distinsei noastre stime.

PREȘEDINTELE „ASTREI“ BRAȘOV

Dr. N. Căliman

Secretarul „Astrei“ Brașov
Conducătorul „Gazetei Transilvaniei“
Directorul Tipografiei

Ion Colan

Numai Asociațiunea transilvană „Astra“ ne ajută să gândim ceva la asta!

Cronica războiului

Armistițiul cu Bulgaria

a fost semnat la Moscova în ziua de 28 Oct. Condițiunile armistițiului sunt: Toate trupele germane din teritoriul bulgar vor fi dezarmate și predate aliaților; toți cetățenii germani și ai statelor satelite vor fi internați; toate forțele terestre, navale și aeriene bulgare trec sub comanda aliaților; toți funcționarii și cetățenii bulgari din regiunile grecești și jugoslave, ocupate de Bulgaria, vor fi rechemati, iar legile bulgare date pentru aceste regiuni vor fi abrogate; toți prizonierii și internații aliați vor fi eliberați; Bulgaria va avea grijă de alimentarea, îmbrăcarea, cazarea și transportarea lor până la frontieră. Toate persoanele condamnate în Bulgaria pentru activitate împotriva Axei, vor fi puse în libertate; toate legile rasiale vor fi abrogate și toate organizațiile fasciste vor fi dizolvate; toate bunurile confiscate ale cetățenilor statelor aliate, cât și bunurile luate din regiunile ocupate de Bulgari, vor fi înapoiate; materialul de războiu capturat de Bulgari dela trupele germane va fi predat aliaților, drept pradă de războiu și Bulgaria va trimite de urgență alimente în Grecia și Jugoslavia. Acordul de armistițiu a fost semnat: din partea Uniunii Sovietice, Marei Britanii și Statelor Unite ale Americii, de către mareșalul Tolbukin, reprezentând Uniunea Sovietică și generalul de divizie Gammel, reprezentând cartierele generale aliate din Mediterana.

Cu ocazia aniversării Cehoslovaciei

d-l Benes, președintele statului Cehoslovac, a rostit o cuvântare la postul de radio britanic prin care spune că „ziua de 28 Octombrie din anul acesta este cea din urmă aniversare petrecută în suferință, este ultima dată când noi mai petrecem sărbătoarea noastră națională în stare de război”.

Mersul războiului

După eliberarea celui din urmă cântun românesc din Ardealul de Nord, trupele române mărșăluiesc spre ținta finală alături de trupele aliate.

La Debrețin soldații noștri s'au acoperit de glorie.

Ofensiva armatelor aliate este tot mai violentă, tot mai fără cruțare.

Regiune după regiune este cucerită, fără să fie precupețită nicio jertfă. Comunicatul dat de Moscova precizează că trupele sovietice înaintează pe teritoriul Cehoslovac, unde după lupte crâncene au ocupat orașul Cluj, principal nod de cale ferată.

Comunicatul dela Londra anunță că frontul german din apusul Olandei se destramă și se năruie în fața dublei presiuni exercitate de armatele britanice și canadiene.

Trupele mareșalului Tito înaintează tot mai spre Nord. Ele sunt acum la o depărtare de 90 km. Nord de Belgrad.

În Pacific situația devine din zi în zi mai gravă, după succesul Americanilor din apele Filipinelor. Situația de pe fronturile de luptă din Pacific pare că a influențat cercurile politice dela Tokio. Agențiile de presă cred aș că în curând se va produce o schimbare a guvernului. M. M.

Publicațiuni, anunțuri, comunicate, Mica publicitate

Prețul după tariful oficial

REDAȚIONALE

Tot ce se publică în coloanele acestea, indiferent de cuprins, intră în tariful comercial obișnuit și aparține administrației, nu redacției noastre, afară de continuările din celelalte pagini.

Din Agnita

În Monitorul Oficial din 21 Sept. a. c. a apărut numirea de administrator la Prima Fabrică Română de Explosivi din București, a d-lui Judecător Ion V. Zegan dela judecătoria rurala Agnita.

D-sa ne roagă să comunicăm că a refuzat acest post în care a fost numit, fără să-l fi solicitat.

Convocare

Asociația Scriitorilor din Țara Bârsei, constituită în ziua de 29 Oct 1944, invită pe toți scriitorii din Țara Bârsei, la adunarea generală care va avea loc în ziua de Duminecă 5 Noembrie a. c. orele 8 dim., în localul Prefecturii județului Brașov, la ordinea de zi fiind:

1. Alegerea comitetului definitiv de conducere.
2. Discutarea și votarea statutelor asociației. Pot lua parte la aceeași adunare:

1. Toți scriitorii și scriitoarele din Țara Bârsei.
2. Scriitorii din S. S. R.
3. Membrii din Gruparea Învățătorilor Scriitori.

Primăria informează

Sunt în curs de distribuție până la data de 1 Decembrie 1944, câte 3.600 kgr. zahăr de cap de locuitor, rație convenită pentru lunile Octombrie, Noembrie și Decembrie 1944.

De asemenea se distribuie câte 500 grame făină albă pentru gospodăria, rația pe luna Octombrie 1944, de cap de locuitor.

Se atrage de asemenea atențiunea populației, că în cursul săptămânii acesteia, se vor distribui 2 rații de cap de locuitor și anume: 250 grame săpun de rufe și 250 grame săpun de toaletă, rațiile scadente.

În interesul populației este să ridice în timpul cel mai scurt cantitățile ce li se cuvin, pentru a da posibilitate organelor de aprovizionare să își refacă cât mai curând stocurile scadente pentru lunile următoare.

Un apel al Crucii Roșii Filiala Brașov

În scopul măririi fondului de ajutorare a răniților din spitalele orașului Brașov, s'a organizat un mare recital de gală în sala „Astra”, în ziua de 25 Noembrie 1944, ora 11 cu concursul Domnului Dimitrie M. Puricescu, prim tenor al Operei Române și a altor artiști proeminenți ai scenei noastre lirice. Publicul din oraș este stăruitor rugat să participe la acest concert.

Biletele se vor plasa prin delegații noștri la domiciliu.

Cursul de L. rusă condus de d-l Prof. Univ. I. Ștefanovici-Svensk, Director al Institutului de Linguistic, traducătorul lui Eminescu în Engleză, Doctor al Universității din Londra, se va deschide luni, 6 Nov., ora 4 d. m., la Academia Comercială. Tot la Academie, dar la ora 5, se va redeschide și

Cursul de L. engleză, pentru începători și înalțați, al d-lui Prof. Univ. I. O. Ștefanovici-Svensk.

Toți contribuabili

care au subscris la Imprumutul Apărării Naționale 1944, și au primit chitanțe Stat, sunt rugați să se prezinte cu ele de urgență la Administrația Financiară, pentru a primi în schimb chitanțe titluri provizorii.

R o m â n i a

Corpul Portărilor Tribunalul Brașov

Dos. Nr. 581/943.

Publicațiune de licitație

Subsemnatul Portărel aduc prin aceasta la cunoștința publică, că în ziua de 9 Noembrie 1944 orele 15 p. m. unde se vor vinde prin licitație publică în Brașov Str. M. Kogańceanu Nr. 4 și în Str. General Moșoiu Nr. 61 averea mobilă a debitorului Cazma Dumitru, constând din 1 ceas de mână, 2 scaune, 1 covor, 1 paton, 1 pătură, 1 covor, una teighea, 4 mese precum și alte mobile și lucruri de casă și bucătărie, pentru încasarea creanței de 40.000 lei, dobânzi și cheltuieli de 5706 lei, pentru despăgubirea creditorului Popovici Iulian

Licitația se va ține cu bani gata. Brașov, la 28 Oct. 1944.

Portărel principal
I. Ionescu

Secretar
M. Gherman

Mica publicitate

Pierdut cartele de aprovizionare Nr. 3892, Tip. U. A. B. pe numele Roman Liviu. Le declar nule.

De închiriat pentru 2 persoane cameră mobilată, electricitate, gaz metan, baie, telefon Str. Căpitanului 22.

Schimb casă confort modern, clădire solidă, (1935) trei apartamente, camere mari, lângă fabrica Scherg - cu altă casă având aceeași construcție modernă, cu 1-2 apartamente dar situată în cartier liniștit mai central, stradă necirculată. Informațiuni la administrația „Gazetei”.

Corpul Portărilor Tribunalului Brașov

Dos. Nr. 40/944

Publicațiune de licitație

Subsemnatul Portărel aduc prin aceasta la cunoștința publică, că în ziua de 9 Noembrie orele 11 se va vinde prin licitație publică în Brașov; Str. Morii Nr. 54, averea mobilă a debitorului Novac Wilhelm și Novac Maria, constând din 1 bufet, 1 dulap, una oglindă, una masă, una perdea, 1 suport de perdea 6 perne precum și alte lucruri de casă și mobile, pentru încasarea creanței de 18.700 lei dobânzi și cheltuieli de 1200 lei pentru despăgubirea creditorului Petru Sărăilă.

Licitația se va ține cu bani gata. Brașov la 28 Oct. 1944.

Portărel principal
I. Ionescu

Secretar
N. Gherman

Vizitați

MAGAZINUL

Piața Libertății, 14

ROMANESC

Piața Libertății 14

stofe,
măfășuri,
fricotaje,

clorapi,
pânzeturil
etc.

Telef. 2905

Lila Măzgăreanu

Telef. 2905

TIPOGRAFIA

Execută orice tipăritură sau lucrare de legătorie

Telefon 1102

Aveți încredere într-o întreprindere curată românească.

Atelierele: Str. Lungă No. 1. (în curtea cinematografului „ASTRA”)

Să se lămurească drumurile

de

dr. N. Căllman

Trebue să repetăm mereu, ca să înțelegă chiar și cei de reacredință: „Gazeta Transilvaniei“ nu stă și nu vrea să stea în slujba niciunui partid. Stă în slujba neamului, trăiește prin și pentru neamul românesc. De aceea se pot reflecta în ea, și trebue să se reflecteze, principii care la un moment dat pot fi ale unui sau celuilalt partid. Tot ce se scrie însă în gazeta noastră nu se scrie în interesul sau în contra unui partid, ci numai în interesul și pentru apărarea neamului. N'avem bisericuțe de cultivat sau de dărâmat, ci numai neam de apărat. Așa să fie privite și cele ce urmează.

Vieța politică de azi este foarte grea și nu numai la noi; la toate popoarele. Timpurile grele o fac astfel.

Dar la noi vieța politică mai este și turbure, și încălțită. Și aceasta nu mai este din cauza împrejurărilor grele, ci din cauza oamenilor.

Sunt oameni care lucrează din toate puterile lor să o turbure. Fiindcă în o vieță politică turbure, cred ei, vor putea pescui mai ușor, și-și vor putea duce la îndeplinire planurile, pe care le ascund țării cu tot felul de meșteșugiri artificiale.

Și este încălțită vieța politică dela noi, fiindcă încălțite și întortochiate sunt și drumurile omenești, care ar vrea să hotărască soarta țării și a neamului românesc.

Or, țara vrea ca drumurile să fie lămurite și drepte, fără ascunzișuri, în văzul tuturor. Țara să le poată judeca, să le poată cunoaște, ca astfel să știe pe care drum mai potrivit să pornească. Fiindcă pe drumuri încălțite pot merge numai cei învățați cu ele. Țara însă vrea drumuri drepte.

De aceea trebue să cerem oamenilor noștri, care vor să determine o vieță nouă într-o țară nouă, să-și lămurească bine drumurile.

După 23 August țara credea că este într-o lămurită. Un bloc democratic a determinat schimbarea istorică. Ce era mai natural, decât ca acest bloc democratic să se pună în fruntea țării și să ia în mâna lui frânele, cu toată hotărârea și cu toată energia? Blocul învingător la 23 August, dacă ar fi fost cu adevărat bloc, putea face față tuturor greutăților.

Nu s'a întâmplat însă așa cum aștepta țara, cum ar fi trebuit să se întâmple și cum cereau interesele neamului românesc. Blocul s'a dovedit cu adevărat bloc solid dar

numai pentru dărâmare. Când s'a ajuns la clădit, el s'a dovedit că este numai praf și pulbere, împărșiat de primul suflu de vânt.

Iar țara a rămas să se svârcolească și pe mai departe în multele-i suferințe și greutăți, adăugându-se turburările și neliniștea pe care intenționat i-o aduceau cei care subminau blocul cu toate mijloacele și pe toate căile.

Guvernul ar fi trebuit să dănuiască numai până ce blocul se instala la conducerea țării. Blocul s'a sfărâmat, iar guvernul a rămas mai departe. El n'a putut răspunde greutăților care i se puneau, fiindcă se considera și era considerat numai provizoriu. Greutățile, nemulțumirile, turburările, neliniștea creșteau însă mereu.

Pescuitorii în apă turbure, care ar vrea să clădească pe dărâmături, pe neliniște, au mărit și mai mult neliniștea, au ieșit în stradă, au adunat tot ce puteau aduna în jurul lor, fără nicio alegere și fără păzirea intereselor poporului român, au aruncat tot felul de lozinci, au inventat și pus în funcție tot felul de grupări, care de care rai încălțite (apărări, fronturi, uniuni, etc.) numai ca să turbure vieța politică și să producă neliniște.

Țara însă nu se adună la col-

țuri de stradă din toți cei ce vor și doresc dărâmarea neamului românesc. Țara este neamul românesc. Și acest neam simte, vede și înțelege tot ce se întâmplă.

Iar neamul românesc cere ca drumurile să fie lămurite.

Să o spunem pe față și să nu încercăm să ne ascundem după deget. Lupta se dă azi între democrația țării, reprezentată prin cei ce au militat în ani mulți pentru ea și între partidele noi.

Nu suntem o Gazetă de partid dar e bine să spunem lucrurilor pe nume. Să punem degetul pe rană.

Ce este democrația aceasta, o știe toată suflarea românească și toți cei de bună credință. De 50 de ani se merge pe un drum drept, fără întortocheri și în văzul tuturor. Se vrea o democrație sinceră și adevărată, se vrea o solidaritate națională, în care toate clasele sociale să-și găsească cea mai bună așezare; se vrea o monarhie democratică, o așezare de stat pornită dela popor și pentru popor, o sinceră prietenie cu vecina noastră dela Răsărit, Rusia.

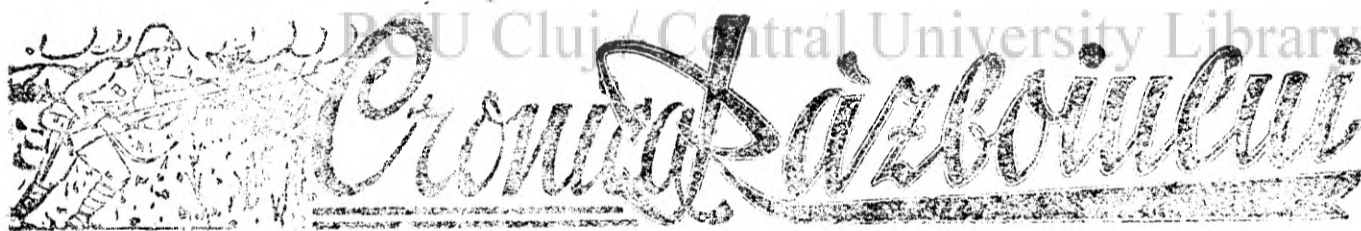
Aceasta este democrația pe care o vrea azi neamul românesc.

Ce vor partidele noi? Până acum nu și-au făcut cunoscut niciun program din care să poți vedea ce vor și să le poți desluși drumul viitor. Aflăm din toate ziarele și adunările lor, că democrație vor și ele. Dacă este aceeași democrație, văzută la lumina zilei, ca cea despre care am vorbit mai sus, atunci drumurile sunt lămurite. Suntem înțeleși. Această democrație e primită de lumea românească. Pentru această democrație a dat lupte și a suferit poporul românesc veacuri multe și această democrație este creată de firea lui.

Dar dacă democrația despre care se vorbește atât de mult în ziare și adunări este o democrație nouă, atunci poporul românesc nu o poate primi. Ea nu corespunde firii neamului românesc, un neam individualist, cum puține neamuri sunt.

Imi dau bine seama de ceea ce spun. Este sinceritatea Ardeleanului. N'aș vrea să fiu greșit înțeles. De aceea trebue să adaog: Am fost totdeauna pentru cele mai bune raporturi de vecinătate cu puternica Rusie, chiar și în timpuri când o lume întreagă vorbea altă limbă. România nu va putea dăinui ca stat fără să aibă raporturi de cea mai bună vecinătate și prietenie cu Rusia. Dar organizația de stat a fiecărui popor trebue să crească din pământul în care a fost zămislit poporul și din firea pe care i-a imprimat-o Dumnezeu și pământul pe care a trăit el. Altcum organizația de stat nu poate avea trăinicie.

De aceea partidele noi trebue să-și lămurească drumul. Și atunci lămurit va fi și drumul celorlalte para-organizații ale lor. Iar vieța noastră politică va fi și ea clarificată, fiindcă neamul românesc va putea vedea deslușit drumul pe care să apuce.

Situația politică

În ultimele zile, situația politică internă părea mai lămurită. Partidele politice care au luat parte efectivă la lovitură de stat din 23 August, au înțeles că trebue să țină seamă de realități. Instinctul maselor populare nu mai poate fi nesocotit astăzi, după cum nu poate fi nesocotit aportul real al oamenilor politici care au înfruntat bărbătește furtuna vremurilor de până ieri.

Manifestațiile populare care au loc acum în diferitele părți ale țării și care au culminat cu cele din Capitală, au stabilit raporturile de forțe și au trasat făgașul politicii noastre interne. Muncitorul de pe ogoare, ca și cel din uzine, se adună sub steagul adevăratelor interese românești. Așa fiind, s'ar putea ca la apariția acestor rânduri să avem un guvern în care să fie reprezentate cele patru partide care au format „Blocul democratic“. Ziarele din Capitală dau ca probabilă o listă în care fotografiile ministerelor vor fi împărșite astfel: 6 ministere „Partidului național-țărănesc“, 4 „Partidului național-liberal“ și 6 ministere „Frontului național-democratic“. Se precizează că președinția Consiliului de miniștri o va avea tot d-l general Constantin Sănătescu, iar d-nii Iuliu Maniu, Dinu Bră-

tianu, Titel Petrescu și Pătrășcanu vor face parte din guvern ca miniștri de stat.

Pe plan internațional

reținem discursul d-lui Churchill, rostit în Camera Comunelor, din care se desprinde certitudinea că puterile aliate vor termina victorioase războiul. Privitor la speranțele Germanilor de a câștiga războiul, speranțe care se bazează pe faptul că *prelungirea bătăliei ar face ca hotărârea de a duce războiul să scadă în tabăra aliaților*, iar a doua, că *s'ar putea produce între aliați o desbinare care ar abate soarta ce li s'a pregătit*, a fost principala temă a discursului premierului britanic. „*Să piară orice speranță în inima Germanilor că va exista chiar și cea mai mică separație sau slăbire a forțelor ce îi strâng tot mai de aproape și vor face să piară orice forță a rezistenței lor*“ — a precizat d-l Churchill.

Alegerile prezidențiale

din America țin încordată atenția lumii politice internaționale. Telegramele de presă de peste Ocean precizează că oricare va fi rezultatul alegerilor din America, el nu va influența mersul războiului, care

trebue dus până la capăt, așa precum a ținut să precizeze președintele Roosevelt în discursul ținut la Philadelphia. Cu acea ocazie, președintele Statelor Unite a declarat că: „*Flota americană este mai mare decât toate flotele lumii la un loc*“.

Mareșalul Paulus,

comandantul armatelor germane dela Stalingrad, a ținut un discurs la postul de radio Moscova arătând motivele pentru care este împotriva lui Hitler: „*Am simțit — a spus von Paulus — că este de datoră mea față de patrie, dată fiind răspunderea ce o am în calitate de Mareșal, să spun camarazilor mei și întregului popor, că nu este decât o scăpare din situația aceasta, în aparență disperată: să ne separăm de Hitler și să punem capăt războiului. În Rusia, Germanii din toate clasele, care își iubesc Patria, s'au aliat mișcării „Germania Liberă“, pentru a arăta poporului nostru drumul spre un viitor mai bun. Sute de mii de prizonieri germani de războiu au intrat în această mișcare, printre care mii de ofițeri germani și peste 30 generali. Himmler știe că aceștia nu sunt oameni lipsiți de onoare. Himmler, care prin acțiunile sale a luat onoarea poporului nostru și care intenționează acum, fără niciun scrupul, să ducă poporul la sinucidere, nu are dreptul să judece onoarea*“.

„GAZETA TRANSILVANIEI“

Redactor responsabil
ION COLAN